

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08

F: 01 369 78 30

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

PREDLAGAM VLADI
Urad Vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1031-68/2018-2

Datum: 12. 4. 2018

Zadeva: Predlog 9069-86: Izenačitev invalidskih pokojnin z minimalno starostno pokojnino

Zveza: Vaš dopis št. 092-86/2018/1 z dne 10. 4. 2018

Na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti smo prejeli dopis, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si, v katerem avtor predlaga dvig invalidske pokojnine na višino minimalne starostne pokojnine, saj so invalidske pokojnine zaradi krajše pokojninske dobe nizke, kljub temu da invalidsko upokojene osebe niso same krive, da ne morejo več delati.

V prilogi vam posredujemo odgovor na posredovan predlog z vidika pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

S spoštovanjem.

Pripravila:
Katja Kobal
podsekretarka

Mitja Žihar
vodja sektorja

Katja Rihar Bajuk
generalna direktorica

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08

F: 01 369 78 30

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

PREDLAGAM VLADI

Urad Vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1031-68/2018-2

Datum: 12. 4. 2018

Zadeva: Predlog 9069-86: Izenačitev invalidskih pokojnin z minimalno starostno pokojnino

Zveza: Vaš dopis št. 092-86/2018/1 z dne 10. 4. 2018

Na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) smo prejeli dopis, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si, v katerem avtor predlaga dvig invalidske pokojnine na višino minimalne starostne pokojnine, saj so invalidske pokojnine zaradi krajše pokojninske dobe nizke, kljub temu da invalidsko upokojene osebe niso same krive, da ne morejo več delati. Hkrati se avtor sprašuje o dopustnosti dela uživalcev invalidske pokojnine.

Zahvaljujemo se za izraženo mnenje in hkrati z vidika pokojninskega in invalidskega zavarovanja pojasnjujemo, da pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Republiki Sloveniji temelji na zavarovalniškem principu, kar v osnovi pomeni, da je pravica do pokojnine pravica iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki izhaja iz minulega dela in **temelji na prispevkih, plačanih v času aktivne dobe zavarovanca** ter da mora obstajati sorazmernost med vplačanimi prispevki in prejemki iz sistema, pokojnina pa naj bi predstavljala nadaljevanje oziroma nadomeščanje dohodka, ki ga je zavarovanec prejemal tekom aktivne dobe.

Kljub zapisanemu pa sistem pokojninskega zavarovanja v RS vendarle ni čisti »zavarovalniški« sistem, temveč gre za sistem, ki temelji tudi na **načelih vzajemnosti in solidarnosti**. Načelo intrageneracijske solidarnosti oziroma redistribucije naš pokojninski sistem zagotavlja z omejitvijo najvišje pokojninske osnove oz. osnove za odmero pokojnine, kar posledično pomeni pri osebah z višjimi dohodki nižjo nadomestitveno stopnjo ob hkratnem dejstvu, da osnova za plačilo prispevkov ni omejena. Sedanja ureditev je predvsem posledica dejstva, da je v sistemu močno prisoten sistem solidarnosti med posamezniki oziroma redistribucije znotraj posamezne generacije, ki je sicer značilen za socialne transferje, kar pa pokojnine seveda niso. Pri invalidski upokojitvi pa je solidarnost vpeljana še v višji meri kot pri starostni pokojnini, saj pokojnina ni odmerjena zgolj od dosežene pokojninske dobe (prišteta doba, minimalni odmerni odstotki ob nastopu invalidnosti pred 65. letom starosti, pridobitev pravice ob nižji zavarovalni dobi od 15 let, itd.)

Na gmotni položaj invalidskih upokojencev tako neposredno vplivajo odmera pokojnine od

najnižje oziroma najvišje pokojninske osnove, zagotovljena najnižja pokojnina, ter posebnega načina odmere invalidske pokojnine v višini 36 odstotkov (moški) ali 39 odstotkov ženske, če je invalidnost nastala pred starostjo 65 let, če pa je nastala po tej starosti pa najmanj v višini 26 odstotkov pokojninske osnove. Če je invalidnost posledica poklicne bolezni ali poškodbe pri delu, pa se pokojnina ne glede na dopolnjeno pokojninsko dobo odmeri najmanj v višini 57,25 odstotka od pokojninske osnove. Hkrati so spremembe zakonodaje v lanskem letu vzpostavile nov institut zagotovljene višine pokojnine 500 evrov, ki se izplačuje tudi invalidskim upokojencev, če so se upokojili s polno pokojninsko dobo, v katero se zanje šteje tudi prišteta doba za odmero pravic na podlagi invalidnosti.

Namen prištete dobe, ki se upošteva pri priznavanju invalidske pokojnine, je v zagotavljanju socialne varnosti ter ureditev določanja višine invalidske pokojnine na način, ki poleg dejansko dosežene pokojninske dobe pri njeni odmeri upošteva tudi neko fiktivno obdobje, in sicer iz razloga, ker zaradi nastopa delovne invalidnosti zavarovanci niso več zmožni aktivno sodelovati na trgu in biti vključeni v zavarovanje ter na ta način pridobivati pokojninske dobe. Zakon torej vzpostavlja fikcijo pokojninske dobe, ki se upošteva zavarovancu pri odmeri pravic na podlagi invalidnosti. Temeljni namen je torej s fikcijo vzpostaviti pokojninsko dobo, za katero se predpostavlja, da bi jo zavarovanec še pridobil, če pri njem ne bi nastala invalidnost in s tem, ob upoštevanju da gre tako za sistem pokojninskega kot tudi sistema invalidskega zavarovanja, zagotoviti primerljivo ali pa vsaj ustrezno višino invalidske pokojnine, torej socialno varnost tistim zavarovancem, ki zaradi nastopa zavarovalnega rizika invalidnosti, sami zanjo več ne zmorejo poskrbeti.

Temeljni namen ZPIZ-2C je v zagotovitvi socialne varnosti prejemnikom starostne in invalidske pokojnine, ki so dopolnili »polno« pokojninsko dobo vsaj v primerljivi višini kot znaša cenzus za pridobitev varstvenega dodatka. Posameznikom, ki so dopolnili "polno" pokojninsko dobo, torej dobo, ki je določena ali je bila določena za upokojitev pri najnižji starosti, se po tem zakonu zagotavlja najnižja pokojnina v primeru, ko njihova starostna ali invalidska pokojnina, odmerjena od pokojninske osnove (tudi če je bila odmerjena od najnižje pokojninske osnove) in glede na dopolnjeno pokojninsko dobo, ne dosega v zakonu določenega zneska. Invalidskim upokojencem se pri ugotavljanju upravičenosti do tega minimuma upošteva tudi prišteta doba na podlagi invalidnosti, ki je fiktivna doba, ki nadomešča dobo, ki jo posameznik ni mogel doseči, ker je pri njem nastala invalidnost.

Tako pri ugotavljanju upravičenosti do izplačila zagotovljene višine invalidske pokojnine kot pri določanju višine invalidske pokojnine se torej upošteva prišteta doba, torej dejstvo, da gre za invalidske pokojnine ter da posamezniki iz tega razloga niso mogli nadaljevati z delom je bilo že upoštevano pri ureditvi pravice do ter višine invalidske pokojnine.

Ureditev, na podlagi katere bi bili do zagotovljene višine pokojnine oziroma druge višine starostne pokojnine (predlagatelj sicer višine v zadostni meri ne specificira, zakon pa pojma minimalne starostne pokojnine ne določa) neodvisno od dopolnjene pokojninske dobe upravičeni vsi invalidski upokojenci z vidika pokojninskega in invalidskega zavarovanja ni ustrezna, saj bi v tem primeru upravičeni vsi invalidski upokojenci, katerih invalidska pokojnina bi bila nižja od 500 evrov oziroma drugega zneska, neodvisno od tega, koliko časa so bili dejansko zavarovani in vključeni v sistem (ne glede na to ali je nekdo plačeval prispevke 1 leto ali pa 39 let bi bil tako na podlagi predloga upravičen do tega najnižjega zneska), kar je v

nasprotju z zavarovalnim načelom, ki je bistven element tega sistema, ki sicer lahko vsebuje tudi nekatere elemente solidarnosti, vendar pa le-ti ne smejo biti prevladujoči.

Ne gre spregledati, da je pokojninski in invalidski sistem zavarovalni sistem, zato morajo biti pravice priznane na podlagi minulega dela ter ob upoštevanju višine ter predhodnega plačila prispevkov. Poudarjamo, da so solidarnostni elementi v primeru invalidskih pokojnin že tako poudarjeni (odmera pokojnine od najnižje pokojninske osnove, odmera z upoštevanjem prištete doba), poleg tega se invalidska pokojnina odmeri tudi od prištete pokojninske dobe, ravno tako se slednja upošteva v čas "polne pokojninske dobe" pri ugotavljanju upravičenosti do zagotovljene višine pokojnine, čeprav v tem času zavarovanci dejansko niso delali in tudi prispevki posledično niso bili plačani. Pravice se iz tega sistema pridobivajo na podlagi predhodnega dela in plačila prispevkov, zato morajo biti tudi višine samih priznanih pravic priznane ter povezane s samo višino plačanih prispevkov.

V zvezi z možnostjo dela invalidov, ki ga predlagatelj tudi izpostavlja, pojasnjujemo, da je dopustno tudi nekatero delo invalidskih upokojenecv. Delo, na podlagi katerega bi se moral invalidski upokojenec ponovno vključiti v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v nobenem primeru ni dopustno, saj invalidski upokojenec izgubi pravico do invalidsko pokojnine, če tako delo začne opravljati, torej če sklene delovno razmerje, opravlja samostojno dejavnost, opravlja kmetijsko dejavnost na podlagi katere se je dolžan vključiti v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot kmet po 17. členu ZPIZ-2 oziroma ustanovi družbo, zavod, zadrugo, v kateri opravlja poslovodno funkcijo. V teh primerih invalidski upokojenec izgubi pravico do invalidske pokojnine.

Niso pa vsi invalidski upokojeneci popolnoma omejeni pri delu, saj lahko v določenih primerih opravljajo delo preko pogodb civilnega prava, začasno in občasno delo upokojenecv, osebno dopolnilno delo, vendar pa je tudi delo v teh oblikah omejeno in odvisno od preostale delovne zmožnosti delovnih invalidov.

V primeru, da uživalec invalidske pokojnine v okviru drugega pravnega razmerja (primeroma avtorska, podjemna pogodba) prične opravljati delo, ni podlage za pridobitev lastnosti zavarovanca, kar izhaja iz 18. člena ZPIZ-2. Vendar pa je uživalce invalidskih pokojnin pri opravljanju drugega pravnega razmerja, začasnega ali občasnega dela upokojenecv, osebnega dopolnilnega dela **potrebno razlikovati glede na ugotovljeno invalidnost oziroma izgubljeno/zmanjšano delovno zmožnost**. Uživanci invalidske pokojnine, pri katerih je ugotovljena splošna invalidnost, niso zmožni opravljati nobenega organiziranega pridobitnega dela na trgu dela, zato te osebe ne morejo opravljati dela v okviru drugega pravnega razmerja, začasnega in občasnega dela upokojenecv, osebnega dopolnilnega dela. V primeru, ko torej invalidsko upokojena oseba opravlja drugo pogodbeno delo, ki ne ustreza ugotovljeni nezmožnosti za delo v odločbi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, se šteje, da je prišlo do spremenjenih okoliščin, ki vplivajo na pravico do invalidske pokojnine, njen obseg in izplačevanje.

Uživanci invalidske pokojnine, pri katerih je ugotovljena poklicna invalidnost in nimajo preostale delovne zmožnosti oziroma izpolnjujejo druge pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine iz 41. člena ZPIZ-2, lahko opravljajo delo v okviru drugega pravnega razmerja, ki ni povezano z ugotovljeno invalidnosti uživalca invalidske pokojnine.

Pojasnjujemo torej, da je opravljanje dela preko pogodb civilnega prava, začasnega in občasnega dela upokojencev, osebnega dopolnilnega dela v primerih invalidske pokojnine dopustno pod enakimi pogoji kot za druge upokojence, vendar v okviru zmožnosti, ki so ugotovljene z odločbo invalidske komisije. Invalidski upokojenci, pri katerih je podana splošna invalidnost, ne morejo opravljati nobenega dela in tako tudi ne dela preko pogodb civilnega prava, začasnega ali občasnega dela upokojencev, osebnega dopolnilnega dela. Invalidski upokojenci pri katerih je podana poklicna invalidnosti, pa v določenih primerih tako delo lahko opravljajo. Opozarjamo pa, da je pri zavarovancih, pri katerih je podana invalidnost II. in III. kategorije potrebno pri opravljanju kakršnegakoli dela upoštevati omejitve, ki so jih v posameznem primeru postavili zdravniki. Zavarovanec je namreč, zaradi specifične priznavanja pravic iz invalidskega zavarovanja, ki se nujno povezujejo s spremembami v zdravstvenem stanju in s tem posledično delazmožnostjo, dolžan po 119. členu ZPIZ-2 sporočiti tudi vsako spremembo v zdravstvenem stanju, ki vpliva na stopnjo invalidnosti oziroma ugotovljen telesno okvaro in s tem na pravico do invalidske pokojnine, poleg tega pa je pomembno še poudariti, da lahko po novem ZPIZ-2 Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije zavarovanca, ki je pridobil pravico na podlagi invalidnosti vedno pozove na kontrolni pregled na katerem se ponovno ugotovi njegovo stanje invalidnosti.

S spoštovanjem.